

Ettevaatust, viirus!

Laura Maala
BFO19
2020

Sajad tuhanded tõvevoodis, riik ei tee peaaegu midagi! Pandeemia Eesti NSV moodi

Liivi Uuet
RAHVUSARHIIVI ARHIIVAAR

Villu Päärt
REPORTER

f 375 t w i n e 12

21. märts 2020, 0:06
6 min lugemist

Hiiu lastehaigla arst M. Pärlist ja õde J. Kaleda väikest Margust läbi vaatamas, 1972. FOTO: Digiteerija Merle Kens

<https://leht.postimees.ee/6928656/sajad-tuhanded-tovevoodis-riik-ei-tee-peaaegu-midagi-pandeemia-eesti-nsv-moodi>

SISUKORD

EESSÕNA	4
I. Nakkushaigused, mille kohalik epideemiaprotsess on likvideeritud	5
KATK	5
KOOLERA	6
RÕUGED	7
TÄHNILINE TÜÜFUS	8
TAASTUV TÜÜFUS	12
POLIOMÜELIIT	14
DIFTEERIA	15
MALAARIA	17
II. Nakkushaigused, mille haigestumus on oluliselt vähenenud	19
KÕHUTÜÜFUS	20
PARATÜÜFUSED	22
TEETANUS	24
PUNETISED	25
LEETRID	28
MUMPS	29
III. Nakkushaigused, mille tõrje on olnud väheefektiivne	31
SARLAKID	32
LÄKAKÕHA	33
IV. Jätakuvalt intensiivselt levivad nakkushaigused	35
PUUKENTSEFALIIT	36
LYME'i TÕBI	37
HIV-NAKKUS	40

https://www.terviseamet.ee/sites/default/files/content-editor/Nakkushaigused/Statistika/Statistikakoogumikud/nh_torje_tulemused_a_joagiste.pdf

Surma nimi oli tüüfus 5

Täpselt 90 aastat tagasi tabas Eestit sajandi epideemia, mis viis mõne kuuga hauda üle 10 000 inimese.

PEKKA EREL'T

JAGA

KUULA

TÜÜFUSE OHVRID: Loodearmee sõdurite surnukehad Narva eeslinnas 1919 lõpul.

Tüüfus Narvas.

Narvas on viimastel päevil ilmits
tulnud mõningaid tüüfusejuhtumeid. Lin-
na tervishoiuosakond on võinud tarvitu-
sele vastuabinõusid taudi lewimise tõkes-
tamiseks.

Rõhu tüüfus	16	23	7	5
Arusaamata tüüfus	2	—	—	—
Sarlakid.	13	20	21	4
Difteritiid	22	22	13	7
Roos	3	—	—	—
Gripp	8	—	—	1
Düfenterie	9	2	—	7
Äärmahaiigus	8	—	—	5
Lätsakõha	—	6	—	2
Kokku	101	123	149	43

Statistika büroo.

Kuidas tüüfus laiali laguneb

Tüüfus laguneb hoopis teistiti laiali, kui muud külgehakkavad haigused.

Tiisikuhaiigus algab kopsudes ja tuleb röga sees välja; kolera õbi läheb inimestesse suu kaudu; haigus peitub joolitates ja tuleb välja väljakeites.

Tüüfus aga selle vastu ei ole mitte röga, kuse ega väljakeite sees. Tema on ainult veres ja kantakse täide kaudu haige inimese küljest terve külge. Täid hammustavad haiget ja imavad haiget verd omale sisse. Kui nüüd jeesama või hammustab terwet inimest, siis jätab ta tema naha alla natuke haiget verd, ja selleks on küllalt, et terve inimene haigeks jääb.

Tähendab, tüüfushaiigus ei hakka mi te haige inimese küljest, vaid tema täidest terve inimese külge, kes pesitawad haige riides, pesus ja juukses.

Tüüfus laguneb ainult täide kaudu laiali.

Puhtuse pääle

peaks nüüd, kunas meil külgehakkavad haigused liitumas ja kumma aja tõttu nende laialilagune misjoks palju võimalusi olemas, rohkem kui kunagi enne rõhku panema. Nüüdse palawa ilmaga tuleks wäljakäiguksite isedranis korras hoida; selle vastu näeme aga, et mitmel pool, isedranis linnaäärsetes kohtades, hoo dipäälsed wäljakäiguksid otse wõimata seisukorras on, nii et majaelanikkudel sinna sissepääsemine õige raske; pääle selle lastawad niisugused korratused olewad wäljakäiguksid paha lehta ümberlaudu laiali. Nis niisugune koht, kus majaperemees nähtawasti terwishoianduestest sugugi ei hooli, on Karlowa kullitjas nr. 84: jäälnu hoo mi pääl olew wäljakäiguksid on wäga hooletus seisukorras. Samasugused korratused on wäljakäiguksid ja hoo mis mitmel pool. Oletis wäga soovitam, et linna terwishoiu-komisjon sarnast hooletust rohkem filmas peaks.

Hoolitsege tarbetohtase toitmise eest!

Rahvuslik-arstiteaduslikes ajakirjas „Tervis“

on ilmunud nr. 7—10 pikem kirjutus tarbetohtase toidu tähtsuse kohta haiguste ärahoidmisel, eriti laste juures.

Kirjutuse mõtted on järgmiselt lühidalt kokku võetud:

Ühes tähtsamaks laste suremise kaasanemise põhjuseks uuemal ajal tuleb pidada toitmiseõpetuse täienemist.

Kõrge immuuniteedi nakkushaiguste vastu omab ainult tarbetohtaselt toidetud organism.

Organismi tootluses nakkushaiguste mikroobidega on otustatava tähepnusega õigesti toidetud organismi toalmisolek ja jõud mikroobi kallale tungi tagasi lüüa.

Emarinnaga laste toimine on parem kui kunstlikult toimine mitte niipalju sellepärast, et emapiimaga toalmid kaitseolused lapsle edastandvad, kuid võrd sellelt, et emapiim on omalt koostiselt tohtane lapse leharakkude täiuslikes ülesehituseks, ainult täiuslikult ülesehitatud leharakkud omavad ka täiusliku tegevusvõime, muu hulgas ka haigusidude kallale tungi tagasilöögi jõu.

Paljud palatvõikulised haigused, mis muile arstimisvõikidele viisalt ehl fugugi järele ei anna, hakkavad järjult paranema kui lõrvalduvad puudused toitmises.

Eriliseft suur mõju immuuniteedile on hiljuti ülesleituil toiteollusil vitamiinid.

Üheksilajelt liigne süüvesitute rohkus toidus põhjustab organismi liigset veefishaldust ja see kahandab immuuniteeti.

Toidu valkolluste rohkusel ei ole kaitsevat toimet (= mõju) nakkushaiguste vastu. Küll näib aga eriliste valkolluste — puriini de puudus, isearanis liig kaua üksnes ehl ülesealus piimaga toituivate laste juures olevat immuuniteedi kaha, nemise põhjuseks.

Täisväärtuslikes A-vitamiini fishaldavad rasvad (võil) on tarvilikud immuuniteedi kõrgel hoidmises.

Tarbetohtane toit peab olema mitmekesine. Ei tohi puududa ka juur- ja puuviljad.

Pisaldaste nakkushaiguste juures tuleb hõuda nuumamisvõiketest, sest nuumunud organismi veefishaldus tõuseb ja sellega immuuniteet kahaneb.

Õgedate nakkushaiguste korral ei tohiks olla vägisi söömasundimist.

Obatohtane toitimise teeb haigeks, nakkushaigus võtab elu.

Ka majanduslikeft kitsal aastal peab tarbetohtase toitmise eest hoolitsema äärmise võimaru, seni, eriti laste toitmise eest.

Pikemalt selle küsimuse kohta leidub selles aastases „Tervises“ nr. 7—10.

2014

NAKKUSHAIGUSED VÕRUMAAL	
› Võrumaal möödunud aasta jooksul registreeritud nakkushaigused:	
Haigus	Juhtude arv aastas
Ülemiste hingamisteede ägedad nakkused	3749
Norwalki viirus	249
Tuulerõuged	90
Gripp	84
Lyme'i tõbi (puukborrelioos)	25
Sarlakid	24
Klamüüdia	23
Rotaviirus	11
Muu viirusentsefaliit ja -meningiit	7
Puukentsefaliit	5
Salmonelloos	4
<i>Yersinia enterocolitica</i> nakkus	1
Gonokokknakkus	1
Allikas: TERVISEAMET	

1915

Rülgelkavav haigusel Cesti- maal.

Maal termistõhju-komisjoni kantselei teadele järele on rülgelkavav haigusel Cestimaal alamaliähenbatub lohtades 1. kuni 31 märtsini ilmsile tulnub:

Rülgelkav:

Sanialu mäsias (Suovece talus)	8
Järvalandi mäsias (Seppila talus)	4
Elseri mäsias	1
Rebisi mäsias	4

Rokku 11 juhtumist.

Rülgelkav foetõbi:

Siivila mäsias (Uuctoa talus)	2 juhtumist.
-------------------------------	--------------

Reetrid:

Juhtentalis	2
Siimuna	1
Padromos	10
Barblas	1
Metja mäsias	1

Rokku 24 juhtumist.

Garlañid:

Rurna mäsias (Vajopea külas)	12
Rae mäsias (Uruküla külas)	2
Ramjala mäsias	2

Rokku 16 juhtumist.

Rurgutõbi (Diphtheritis):

Tuula mäsias (Teffena talus)	2
Banamõija mäsias (Keravere külas)	2
Rafari mäsias (Kestküla külas)	2

Rokku 6 juhtumist.

Tuulerõuged:

Runda mäsias	1
Tudo mäsias	2
Rurküla mäsias	1
Entu mäsias	2

Rokku 7 juhtumist.

GRIPP

Gripp on **nakkushaigus**, mille tekitajaks on viirus.

Gripp on ohtlik eriti sellepärast, et võivad kaasuda rasked tüsistused (kopsupõletik, ajukelmepõletik jne.). Gripp levib piisknakkuse teel (kõnelemisel, köhimisel, aevastamisel paiskuvad õhku viirused), ka viirustega saastunud esemete kasutamisel (haigestunu käterätt, sööginõud, raamatud jm.), haige te-retamisel kättpidi.

Kui tunnete haiglast olekut, peavalu, valu lihastes ja luudes, kehatemperatuuri tõusu, vahel ka nohu ja kõha,

ärge pöörduge arstipunkti ega polikliinikuisse, vaid kutsuge arst koju!

Sellega säästate oma tervist ja vältite nakkuse levikut.

Üliõpilased!

● Vältige oma vabal ajal külaskäike, rahvakogumisi ja üldkasutatavate sõidukite kasutamist.

● Karastage oma organismi!

● Õhutage sageli tuba!

● Viibige võimalikult palju värskes õhus!

● Hoiduge külmetumisest!

● Peske sageli käsi!

Haige tuleb tervetest eraldada. Kui see pole võimalik, peab haige voodi eraldama linaga või vaibaga.

Puust ja punaseks: mis on viirus ja kas seebiga pesemine tõesti aitab?

Viirusepuhanguga kaasneva rohke infotulva sees orienteerumiseks ja asjadest arusaamiseks tasub vahel üle vaadata nii-öelda kõige aluseks olevad õpikutõed, et vältida kogemata valeuudiste orki sattumist.

KAUR MARAN, Postimees
toimetuseviirumaateataja.ee

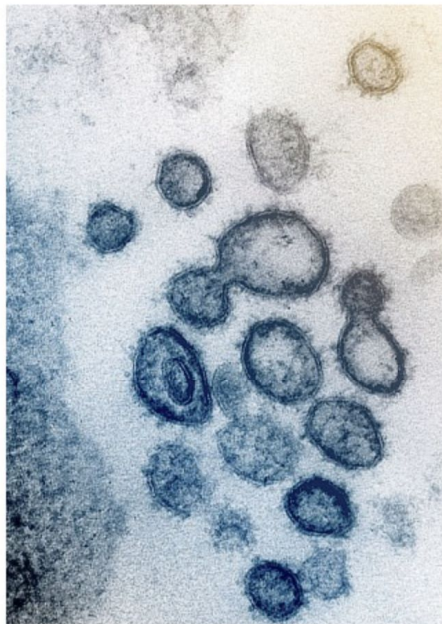
Sotsiaalmeedia filtrivas maailmas levib teatavasti kõiksugust kahtlase väärtusega informatsiooni. Muu hulgas võis veel mõned nälad tagasi vaktsiinivastastest Facebooki gruppidest lugeda, et enese viiruse vastu kaitsmiseks tuleks vältida linnuliha söömist, kuna viirused pidavat armastama süta kanade neerupealsel. Tegu on küll äärmusliku näitega, kuid seegi tekst hakkas internetis oma elu elama.

Viimastel päevadel on aga hakanud levima väidetavalt USA Johns Hopkinsi ülikoolist pärinev tekst, milles tuuakse välja rida soovitusi nakatumise vältimiseks.

Kuigi välja toodud soovitusel on üldpildis asjalikud, on juba esimene liik selline, et vaevalt üks maailma tippülikoolidest sellise avaldanud oleks. Väidetavalt on tegu anonüümse "nakkushaiguste abiprofessori" sisestatud avaldatud kirjaga, kuid selle tegelik päritolu ei ole teada.

Seega, astume sammu tagasi ja võtame pulkaeks lahti, mis on viirus ja mida sellega peale hakata. Esimesest küsimusest alustamegi.

Mis asi on viirus? Viirus on mikrobioloogias üks väiksemaid ühikuid, mis jääb elus- ja eluta looduse hügusele piirialale. Kui elusorganismidel on olemas oma autonoomsed ainevahetuse ja paljunemise viisid, siis viirusel mitte. Teisiti öeldes ei ole viirusel ühtegi elu tunnus peale pärliliku informatsiooni eda-

Koroonaviirus elektronmikroskoobi all.

si kandmise. Tema kapsli sees on ainult DNA (desoksüribonukleiinhappe) või RNA (ribonukleiinhappe) molekuli kujul geneetiline informatsioon ja peremeesorganismi nakatamisel kasutabki viirus ära selle rakus toimuvaid protsesse, et enda geene paljundada ja seejärel uuesti maailma paisata. Üks nakatatud rakk võib enne suremist toota ja oma keskkonda paisata miljoneid viiruse osakesi.

Oma lihtsakoelisuse tõttu on viirused niivõrd pisikesed, et võivad nakatada ka kõige väiksemaid elusorganismide rakkudeid.

Kuidas viirust tappa? Siin ongi konks – kuna viirus ei ole kunagi elus olnud, ei saa teda ka otseselt tappa. Samas on vabalt keemikonnas olevad vormid ehk virionid reeglina väga ebastabiilsed ning võivad õhus loetud tundidega laguneda.

Näiteks imiteerisid USA teadlased laboritingimustes piisknakkuse nakkavana püsivust. Tuli välja, et õhus veepiiskades kaotavad virionid oma nakkavuse vähemalt kolme tunni, kuigi aktiivsete osakeste arv väheneb kiiresti ning pool osakestest on nii-öelda märgust välja juba 66 minutiga.

Plastist või roostevabast terasest pindadel täheldati nakkava viiruse olemasolu veel kolme päevagi järel, kuigi osakestest poole hävimine võitis teraspinna aega vaid viis tundi ja 38 minu-

tit ning plastil kuus tundi ja 49 minutit. Papi kadusid osakesed täielikult üksnes 24 tunni. Samas vasest pindadel olid virionid lagunenud juba nelja tunni.

Miks käte pesemine viiruse vastu aitab? Nagu juba öeldud, on vesi ja seep igati asjalik meetod virionide hävitamiseks. Kuigi inimesele võib seep näida siidine ja pehme hügieenivahend, on see mikroobide maailmas pigem õudne tapja. Asi on nimelt seebi keemilises koostises, mida olemasolevate keskkoolis õppima. Seep on ühend, kus saavad kokku kaks aärast: mürgumatu ja rasvlahustuv orgaaniline rasvhape, niinimetatud saba, ning rasvu hüljav ja vesilahustuv leelis. Kui end peseme, piiravad seebilahustes olevad osakesed näiteks rasvaosakesed niimoodi ümber, et seebimolekuli rasvlahustuv osa jääb sissepoole ja vesilahustuv väljapoole. Tulemuseks on see, et midagi vees mitte lahustuvat rasv muutub vees lahustuvaks ja see kantakse seega minema.

Kuna viiruse kapsel koosneb suures osas lipiididest ehk rasvaineist, lagundavad seebiosakesed selle ümbrise, piiravad kõik alles jäävad viiruse jäägid sisse ning kõik jäänused uhitakse vee-ga minema. Seebiga pesemine aitab kindlasti viirust hävitada, kuid ainult siis, kui see ei ole veel inimese organismis jõudnud.

Oma lihtsakoelisuse tõttu on viirused niivõrd pisikesed, et võivad nakatada ka kõige väiksemaid elusorganisme baktereid.

Gripp on ohtlik eriti sellega, et see võib kaasa tuua rasked tüsistused (kopsupõletik, ajukelmepõletik jne.). Gripp levib peamiselt õhu kaudu (aerosooli teel), kuid ka otsekontakti teel (kõrge hääle hääletamine, suudlemine, suudatamine, suudatamine, suudatamine jne.). Gripp levib peamiselt õhu kaudu (aerosooli teel), kuid ka otsekontakti teel (kõrge hääle hääletamine, suudlemine, suudatamine, suudatamine jne.). Gripp levib peamiselt õhu kaudu (aerosooli teel), kuid ka otsekontakti teel (kõrge hääle hääletamine, suudlemine, suudatamine, suudatamine jne.).